

Nr 40

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa prisreglerande åtgärder på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 6 oktober 1961 dagtecknad proposition, nr 182, vilken hänskjutits till jordbruksutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att *dels* höja de i förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift m. m. angivna högsta avgiftsbeloppen för svin från 25 till 30 kronor, *dels* höja de i förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om vissa avgifter å mjölk, grädde och ost angivna högsta beloppen för skum- och kärnmjölk från 10 till 12 öre samt för annan vara än de i förordningen särskilt angivna produkterna från 60 till 80 öre. Sistnämnda höjning innebär bland annat, att de högsta beloppen för utjämningsavgift på 3-procentig konsumtionsmjölk och tunn grädde höjes från 18 till 24 öre per kilogram respektive från 72 till 96 öre per kilogram.

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) II: 831 av herr *Jansson* i Benestad *m. fl.*, i vilken motion hemställts, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla, att differentieringen av slaktdjursavgiften får en sådan utformning och avvägning, att småbrukarna och överhuvudtaget de mindre leverantörerna icke belastas av den i propositionen 1961: 182 föreslagna höjningen av slaktdjursavgiften, i enlighet med vad i motionen anförts;

2) I: 693 av herr *Gustafsson, Nils-Eric, m. fl.*, likalydande med II: 832 av herr *Lundmark m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 182 — med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts förslag — måtte besluta uppdraga åt Kungl. Maj:t att vid fastställande av slaktdjursavgift för svin differentiera beloppen i huvudsaklig överensstämmelse med vad i motionerna anförts och som för närvarande gäller i fråga om slakt av nötkreatur och häst;

3) II: 833 av herrar *Nilsson* i Lönsboda och *Nelander*, i vilken motion hemställts, att riksdagen måtte ge Kungl. Maj:t bemyndigande att genomföra en differentiering av slaktdjursavgiften för svin även från de mindre leverantörerna;

4) I: 700 av herr *Hedström m. fl.*, likalydande med II: 840 av herr *Larsson* i Hedenäset *m. fl.*, i vilka motioner hemställts,

att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 182 måtte, i enlighet med vad i motionerna anförts, uttala att en differentiering av utjämningsavgifterna å mjölk och mejeriprodukter överväges, så att de utgå med lägre belopp för Norrbottens län och Västerbottens läns lappmark, samt

att Kungl. Maj:t ges i uppdrag fatta därav föranledda beslut;

5) I: 701 av herr *Jonasson*, likalydande med II: 839 av herr *Elmwall m. fl.*, i vilka motioner hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 182 måtte

I. med avslag på Kungl. Maj:ts förslag angående bemyndigande till höjning av slaktdjursavgiften i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla

a) om snabb utredning om områdesvis differentiering av slaktdjursavgifterna i enlighet med vad i motionerna anförts, så att förslag i nämnda syfte kan föreläggas 1962 års vårriksdag,

b) om att vid slaktdjursavgifternas användning till stödköp av fodersäd må beaktas vad i motionerna har anförts,

c) om att importskyddet på fodersäd må avvägas efter behovet av att minska fläskproduktionen och bereda fodersädsproducenten en skälig ersättning för arbetet, i enlighet med vad i motionerna anförts; samt

II. i anslutning till Kungl. Maj:ts förslag angående vissa avgifter å mjölk, grädder och ost ytterligare uttala vikten av att prissättningen på mjölk sker på sådant sätt, att den verksamt bidrager till att bibehålla mjölkproduktionen i Mellansverige;

6) I: 702 av herr *Svanström*, i vilken motion hemställts, att riksdagen måtte besluta att från slaktdjursavgift undanta de första 10 från alla leverantörer årligen levererade slaktsvinen.

Beträffande det närmare innehållet i förenämnda motioner får utskottet hänvisa till motionerna II: 831, II: 832, II: 833, II: 840, II: 839 och I: 702.

Beträffande innehållet i de av statens jordbruksnämnd i förevarande spörsmål gjorda framställningarna får utskottet hänvisa till propositionen.

Departementschefen har anfört bland annat följande.

»Enligt 1959 års riksdags beslut angående prissättningen på jordbrukets produkter för sexårsperioden 1 september 1959—31 augusti 1965 skall, i mån av behov, interna regleringsavgifter upptagas för att täcka exportförluster eller till intern utjämning. Vid import skall upptagas häremot svarande s. k. kompensationsavgifter. Dessa senare avgifter har emellertid enligt nämnda riksdagsbeslut i princip låsts vid den våren 1959 gällande nivån och skall sålunda inte höjas eller sänkas, även om man på grund av ökning eller minskning av de belopp, som behövs för att täcka exportförluster eller för intern utjämning, blir nödsakad att ändra de interna regleringsavgifter, som bestämt kompensationsavgiftens belopp. Anordningen medför i princip sänkning respektive höjning av de till producenterna faktiskt utbetalade priserna och ökar sålunda möjligheterna till produktionsanpassning utan att därför konsumentpriserna direkt påverkas.

I fråga om bland annat slaktdjursavgift samt utjämningsavgift å mjölk, grädde och ost har av riksdagen i särskilda förordningar fastställts de högsta belopp, vartill Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, statens jordbruksnämnd får bestämma avgifterna.

Som framgår av den förut lämnade redogörelsen har jordbruksnämnden hemställt om en höjning av det högsta belopp, vartill slaktdjursavgiften för svin får bestämmas, från 25 till 30 kronor. Med hänsyn till vad nämnden anfört i fråga om dels det väntade behovet av medel för att täcka förluster vid export av fläsk och svin, dels behovet av att öka möjligheterna att påverka anpassningen av fläskproduktionen till avsättningsmöjligheterna finner jag mig böra tillstyrka nämndens framställning. Det torde i detta sammanhang böra erinras om att, därest det skulle bli aktuellt att uttaga högre skördeskadeavgift än för närvarande, Kungl. Maj:t enligt bemyndigande av 1961 års riksdag äger i härför erforderlig omfattning höja slaktdjursavgiften utöver de i nyssnämnda förordning fastställda högsta beloppen.

Vid de överläggningar i förevarande fråga, som ägt rum mellan jordbruksnämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation, har förhandlingsdelegationen yrkat, att fläskproducenterna inom större delen av Norrland skulle helt eller delvis befrias från den höjning av slaktdjursavgiften för svin utöver 25 kronor, som kan komma att beslutas. Huruvida det ur kontrolltekniska eller andra administrativa synpunkter är möjligt att genomföra en dylik differentiering undandrar sig utan närmare utredning mitt bedömande. Enligt min mening bör jordbruksnämnden närmare undersöka spörsmålet. Därest riksdagen inte har något att erinra däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, jordbruksnämnden att besluta i denna fråga.

Vad därefter angår utjämningsavgifterna å mjölk, grädde och ost torde först få erinras om att dessa primärt och i huvudsak uttages för att åstadkomma en utjämning av intäkterna från olika grenar av mejerirörelsen. I den för ifrågavarande avgifter gällande förordningen har för vissa mjölkprodukter särskilt angivits de högsta avgiftsbelopp, som får uttagas. Bland dessa produkter ingår mjölk med en fetthalt ej överstigande 1,5 procent, d. v. s. skum- och kärnmjölk, med ett högsta avgiftsbelopp av 10 öre per kilogram. För annan vara än de särskilt angivna produkterna skall avgiften enligt förordningen utgå med högst ett belopp, som motsvarar 60 öre per 100 gram av det mjölkfett varan innehåller. Maximibeloppet uttages för närvarande för konsumtionsmjölk med 3 procent fetthalt samt för tunn grädde och utgör för dessa varor 18 respektive 72 öre per kilogram. Avgiften för skum- och kärnmjölk utgör för närvarande 7 öre per kilogram.

Som närmare framgår av den föregående redogörelsen har jordbruksnämnden på framställning av Svenska mejeriernas riksförening hemställt om en höjning av maximibeloppen för skum- och kärnmjölk till 15 öre samt för de icke särskilt angivna varorna till 90 öre. Förslaget skulle göra det möjligt att höja avgifterna för 3-procentig konsumtionsmjölk och tunn gräd-

de till högst 27 respektive högst 108 öre per kilogram. Till stöd för sin framställning har jordbruksnämnden framhållit, att för sagda varor höjning av avgifterna utöver nu gällande maximibelopp kan bli aktuell bland annat vid en väntad utlösning av den s. k. inkomstregeln i början av år 1962.

Med hänsyn till vad jordbruksnämnden anfört i ämnet anser jag mig böra förorda, att utjämningsavgifterna för nyssnämnda varor höjes till sådana belopp, att erforderlig utjämning av intäkterna från olika grenar av mejerirörelsen kan företagas. Det synes mig emellertid till fyllest att nu höja maximibeloppen för skum- och kärnmjök från 10 till 12 öre samt för ifrågavarande andra varor från 60 till 80 öre. För 3-procentig konsumtionsmjök och tunn grädde skulle därvid de högsta tillåtna avgiftsbeloppen bli 24 respektive 96 öre.»

Utskottet

I förevarande proposition har Kungl. Maj:t hemställt om bemyndigande att höja de i förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift m. m. angivna högsta avgiftsbeloppen för svin från 25 till 30 kronor. Med hänsyn till vad i propositionen anförts i fråga om dels det väntade behovet av medel för att täcka förluster vid export av fläsk och svin, dels behovet av att öka möjligheterna att påverka anpassningen av fläskproduktionen till avsättningsmöjligheterna finner sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts framställning. Utskottet anser sig sålunda inte böra biträda det i motionerna I: 701 och II: 839 gjorda yrkandet om avslag å Kungl. Maj:ts framställning i förevarande del.

I propositionen har erinrats om att jordbrukets förhandlingsdelegation vid de överläggningar i förevarande fråga, som ägt rum mellan förhandlingsdelegationen och statens jordbruksnämnd, yrkat att fläskproducenterna inom större delen av Norrland helt eller delvis skulle befrias från den höjning av slaktdjursavgiften för svin utöver 25 kronor, som kan komma att beslutas. Departementschefen har funnit, att det utan närmare utredning undandrar sig hans bedömande, huruvida det ur kontrolltekniska eller andra administrativa synpunkter är möjligt att genomföra en dylik differentiering, och föreslår, att jordbruksnämnden skall närmare undersöka spörsmålet.

Utskottet vill för sin del understryka betydelsen av att en utredning rörande möjligheterna att differentiera slaktdjursavgiften för svin i vissa delar av Norrland kommer till stånd. I likhet med departementschefen anser utskottet det böra ankomma på Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, jordbruksnämnden att besluta i denna fråga.

I motionerna II: 831, II: 833 och I: 702 har yrkats, att slaktdjursavgiften för svin måtte differentieras med hänsyn till bland annat producentkategori och svinproduktionens storlek. I motionerna I: 693 och II: 832 har hemställts om en regional differentiering av avgiften i huvudsaklig överens-

stämmelse med vad som för närvarande gäller i fråga om slaktdjursavgifterna för nötkreatur och häst. Vidare har i motionerna I: 701 och II: 839 yrkats på en snabb utredning om en hela landet omfattande, områdesvis verkande differentiering av avgiften med hänsyn till olika områdets över-skottsproduktion av slaktsvin. I sistnämnda motioner har också hemställts, bland annat, att importskyddet för fodersäd måtte avvägas efter behovet av att minska fläskproduktionen och bereda fodersädsproducenterna en skälig ersättning för arbetet.

I anledning av vad som i nämnda motioner anförts och yrkats synes det utskottet önskvärt, att frågorna om stödet åt fläskproduktionen och fodersädsproduktionen samt om sambandet mellan åtgärderna till stöd åt dessa produktionsgrenar snarast närmare utredes. Utskottet vill därför föreslå, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att utredning av ifrågakvarande spörsmål företages och att de förslag, vartill utredningen kan föranleda, snarast möjligt framläggas för riksdagen.

I förevarande proposition har Kungl. Maj:t vidare hemställt om bemyndigande att höja de i förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om vissa avgifter å mjölk, grädde och ost angivna högsta beloppen för skum- och kärnmjölk från 10 till 12 öre samt för annan vara än de i förordningen särskilt angivna produkterna från 60 till 80 öre. Med hänsyn till vad i propositionen anförts angående behovet av att höja utjämningsavgifterna för nämnda varor till sådana belopp, att erforderlig utjämning av intäkterna från olika grenar av mejerirörelsen kan företagas, finner sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts framställning.

I motionerna I: 700 och II: 840 har yrkats, att riksdagen måtte uttala, att en differentiering av utjämningsavgifterna å mjölk och mejeriprodukter överväges, så att de utgår med lägre belopp för Norrbottens län och Västerbottens läns lappmark. Vidare har i motionerna I: 701 och II: 839 hemställts, att riksdagen måtte ytterligare uttala vikten av att prissättningen på mjölk sker på sådant sätt, att den verksamt bidrager till att bibehålla mjölkproduktionen i Mellansverige. Utskottet anser sig inte kunna biträda de i nämnda fyra motioner framförda yrkandena. Emellertid vill utskottet framhålla angelägenheten av att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på utvecklingen beträffande utjämningsavgifternas verkningar på mjölkproduktionens lokalisering.

Under förmälan att i det föregående ej särskilt berörda uttalanden i propositionen ej föranlett erinran från utskottets sida, hemställer utskottet,

att riksdagen må

A. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning samt med avslag å motionerna I: 701 och II: 839, såvitt nu är i fråga, bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga förut angivna ändringar i förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift m. m.;

B. i anledning av motionerna II: 831, I: 693 och II: 832, II: 833, I: 701 och II: 839, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, samt I: 702 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av frågorna om stödet åt fläskproduktionen och fodersädsproduktionen ävensom rörande sambandet mellan åtgärderna till stöd åt dessa produktionsgrenar samt om framläggande för riksdagen snarast möjligt av de förslag, vartill utredningen kan föranleda;

C. med bifall till Kungl. Maj:ts framställning bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga förut angivna ändringar i förordningen den 10 juli 1947 (nr 378) om vissa avgifter å mjölk, grädde och ost;

D. avslå motionerna I: 700 och II: 840;

E. avslå motionerna I: 701 och II: 839, såvitt rör frågan om vissa avgifter å mjölk, grädde och ost.

Stockholm den 28 november 1961

På jordbruksutskottets vägnar:

HJALMAR NILSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från första kammaren: herrar Jonsson, Nord, Hjalmar Nilsson, Carl Eskilsson*, Mossberger, Gunnar Berg, Hedström, Uno Olofsson, Harald Pettersson och Nils-Eric Gustafsson;

från andra kammaren: herrar Svensson i Ljungskile, Lindström*, Östlund*, Jönsson i Gärds Köpinge, Johanson i Västervik, Nilsson i Lönsboda, Franzén, Lundmark, Elmwall och Stiernstedt.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Hedström, Uno Olofsson, Nils-Eric Gustafsson* och *Lundmark*, vilka ansett

*de*s att det stycke i utskottets utlåtande å s. 5, som börjar med orden »I motionerna» och slutar med orden »mjölkproduktionens lokalisering.», bort ha följande lydelse:

»I motionerna — — — (lika med utskottet) — — — i Mellansverige. Utskottet anser sig inte helt kunna biträda de i nämnda fyra motioner framförda yrkandena. Emellertid vill utskottet framhålla angelägenheten av att

Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på utvecklingen beträffande utjämningsavgifternas verkningar på mjölkproduktionens lokalisering. Därvid bör främst, såsom i motionerna I: 700 och II: 840 framhållits, beaktas de särskilda svårigheter som föreligger inom områden med, i förhållande till konsumtionen, relativt låg mjölkproduktion och svårdifferentierad jordbruksdrift.»

dels ock att utskottets hemställan under punkten D. bort lyda sålunda:

»D. besluta att ge Kungl. Maj:t tillkänna vad utskottet ovan anfört i anledning av motionerna I: 700 och II: 840;»